

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingen Dienst

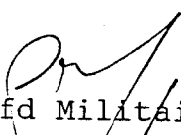
Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/0531	16 februari 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 15/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

 Commogdore ✓

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
Den-Haag

Doorkiesnummer
070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/0531
d.d. 16 februari 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlands Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken _____

t.a.v.

AMAD

Intern:

HMID

HSV

HMA

HPEA

MA-D

Archief

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/0531
d.d. 16 februari 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlands Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken _____

t.a.v.

AMAD

Intern:

HMID

HSV

HMA

HPEA

MA-D

Archief

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

15/93

(Afgesloten 161600 FEB 1993)

Kroatië

De Kroatische regering heeft laten weten in beginsel in te stemmen met een verlenging van het mandaat van UNPROFOR met zes weken. De Secretaris-Generaal van de VN, Ghali, had vorige week een voorstel daartoe gedaan om de impasse in het overleg over verlenging van het mandaat te doorbreken. Gedurende die zes weken moet in de visie van Zagreb onder VN-auspiciën worden onderhandeld over garanties voor uitvoering van kernelementen van het vredesplan voor Kroatië, zoals het ontwapenen van de (para)militaire organisaties in de UNPA's en het creëren van zodanige omstandigheden dat het Kroatische gezag over de "Servische" gebieden wordt hersteld en de Kroatische vluchtelingen naar de UNPA's kunnen terugkeren. Met name eist de Kroatische regering dat er tijdslimieten worden vastgesteld waarbinnen deze onderdelen van het vredesplan moeten zijn uitgevoerd. Bovendien stelt zij dat zij in ieder geval de "politieke en economische controle" over de UNPA's moet verkrijgen.

Het voorstel van de Kroatische regering is er met name op gericht druk uit te oefenen op de Kroatische Serviërs, die in een eerder stadium hebben laten weten dat zij pas bereid zijn tot besprekingen in het kader van de VN-bemiddeling met de Kroatische regering als deze, in overeenstemming met een recente resolutie van de Veiligheidsraad, haar strijdkrachten heeft teruggetrokken uit de tijdens het offensief van de afgelopen weken in Dalmatië veroverde gebieden. Het aanbod van de Kroatische regering lijkt een waarschuwing in te houden dat zij, indien het onmogelijk blijkt binnen de termijn van zes weken bindende afspraken te maken over uitvoering van het vredesplan, een verdere verlenging van het UNPROFOR-mandaat zal afwijzen. Daarna zou Kroatië in beginsel een grootschalige militaire aktie kunnen inzetten om de UNPA's onder controle te brengen. Waarschijnlijk zullen de Kroatische Serviërs tegen deze achtergrond hun bezwaren tegen besprekingen met de Kroaten opgeven. Een bijkomend voordeel voor hen is dat zij daardoor feitelijk als onderhandelingspartner worden erkend, terwijl het oorspronkelijke mandaat vorig jaar was vastgesteld in overleg tussen de autoriteiten van Kroatië en de oude Joegoslavische federatie. Het is echter uitgesloten dat de Kroatische Serviërs zullen instemmen met de eisen van de Kroaten, omdat dezen daardoor volledig gezag over de "Servische" gebieden zouden herwinnen.

Tezelfdertijd heeft Kroatië aangeboden zijn eenheden terug te trekken tot tien kilometer van de UNPA's. De betekenis van dit aanbod is echter gering. Als voorwaarde werd namelijk gesteld dat het "Joegoslavische" leger zich terugtrekt tot tien kilometer van de grenzen met Kroatië. Dit zou een militair optreden van de JNA tegen UNPA-oost en tegen het Prevlaka-schiereiland, als reactie op een eventueel nieuw Kroatisch optreden tegen de Kroatische Serviërs, ernstig bemoeilijken. Het is dan ook zeer onwaarschijnlijk dat "Joegoslavië" hierop zal ingaan. Een negatieve reactie kan door Kroatië vervolgens worden gebruikt als argument om aan te tonen dat "Joegoslavië", in tegenstelling tot wat van die zijde beweerd wordt, niet bereid is mede te werken aan het herstel van de vrede in de regio.

VN-commandanten in UNPA-west (west-Slavonië) hebben bevestigd dat Kroatische eenheden zich verzamelen buiten de UNPA. Zoals bekend hebben Servische bevelhebbers in de UNPA reeds enkele weken geleden de vrees uitgesproken dat de Kroaten beogen offensieve operaties in te zetten tegen de UNPA, mogelijk met als doel de autoweg tussen Zagreb en oost-Slavonië, die door Serviërs in UNPA-west wordt beheerst, voor verkeer open te stellen. UNPA-west is geografisch geïsoleerd van zowel "Joegoslavië" als de overige UNPA's, zodat directe Servische tegenmaatregelen van elders tegen een eventueel Kroatisch optreden onwaarschijnlijk zijn. Met een aanval op de Serviërs in UNPA-west zou Kroatië niet alleen tegemoet komen aan de binnenlandse publieke opinie, maar ook de druk op de VN opvoeren om een doorbraak in de impasse over de uitvoering van het vredesplan in Kroatië te forceren.

Servische media maken melding van Kroatische pogingen om Serviërs die in Kroatië wonen te bekeren tot het katholicisme. Bij weigering zouden de betrokkenen worden blootgesteld aan vervolging en intimidatie. Vermoedelijk maakt deze melding deel uit van pogingen van Servische zijde om de etnische conflicten in Kroatië en Bosnië-Herzegovina voor te stellen als een religieuze strijd, en om aandacht te vragen voor de, in Servische ogen, precare positie van de Kroatische Serviërs buiten de UNPA's.

Bosnië-Herzegovina

Er bestaat grote onzekerheid over de militaire situatie in het noorden van Bosnië-Herzegovina. Met name is onduidelijk of er een corridor bestaat tussen Servië enerzijds en de Servische gebieden in west-Bosnië en Kroatië anderzijds. De meldingen over aanwezigheid van Servische gevechtsgroepen uit Servië en UNPA-oost in UNPA-zuid wijzen hier sterk op. De Bosnische Serviërs melden reeds geruime tijd dat door het noordelijke Sava-dal, waar de beoogde corridor het smalst is, verkeer van personen en goederen mogelijk is. De Kroaten stellen echter dat zij met name bij Brcko de corridor kunnen bestrijken met hun artillerie. Bovendien zijn de Serviërs er niet in geslaagd de cruciale brug over de Sava bij Orasje te vernietigen, zodat de Kroaten nog altijd in staat zijn versterkingen aan te voeren vanuit Kroatië zelf. Aangenomen moet worden dat Servische oost-westverplaatsingen door Bosnië-Herzegovina nog steeds slechts in zeer geringe mate mogelijk zijn.

Bosnische bevelhebbers in de omgeving van Tuzla hebben gesteld dat zij vaten chloor en andere chemicaliën hebben verzameld als bescherming tegen Servische aanvallen. Zij hebben gesteld dat de internationale gemeenschap verantwoordelijk zal zijn als deze middelen worden ingezet, omdat het buitenland hen verhindert zich adequaat te wapenen tegen de Servische agressie door opheffing van het wapenembargo af te wijzen. Vermoedelijk dienen de genoemde uitlatingen met name politiek-propagandistische doeleinden en beogen zij onder dreiging met ecologische schade de internationale gemeenschap ertoe te bewegen alsnog in te stemmen met de pleidooien van de Bosnische regering om het wapenembargo op te heffen.

De Bosnische regering heeft haar distributiekantoren in Sarajevo opdracht gegeven geen hulp van VN-instanties meer te accepteren. Als reden hiervoor geeft zij aan dat de VN eerst de door Moslims gedomineerde steden in oost-Bosnië moet verzekeren van een geregelde aanvoer van hulpgoederen. De Bosnische regering wil hiermee aandacht vragen voor de precare situatie van de Moslims in oost-Bosnië. Zoals reeds eerder gemeld, lijken de Serviërs aldaar doelgerichte pogingen te doen de Moslims te verdrijven uit de gebieden die in het plan van de internationale bemiddelaars Vance en Owen aan Moslims zijn toebedacht, en worden UNHCR-hulpkonvooien naar reeds maanden belegerde steden door Servische strijdgroepen tegengehouden. Zo proberen VN-konvooien sinds enkele dagen de omgeving van de stad Cerska te bevoorraden. Zij worden echter aan de Bosnisch-Servische grens tegengehouden door lokale Servische commandanten, ondanks het feit dat de Bos-

nisch-Servische leider Karadzic heeft bevolen de konvooien doorgang te verlenen. Vance heeft inmiddels de Servische president Milosevic verzocht te bemiddelen; deze zou daarmee hebben ingestemd. Het is echter de vraag in hoeverre Milosevic daadwerkelijk bereid is zijn invloed aan te wenden en of dit voldoende is om de lokale bevelhebbers te overreden hun opstelling te wijzigen.

Karadzic heeft vorige week New York verlaten uit protest tegen het feit dat de Moslim-delegatie bij de besprekingen over vrede in Bosnië-Herzegovina aldaar niet wordt geleid door president Izetbegovic, maar door minister van Buitenlandse Zaken Silajdzic. Karadzic heeft gesteld pas weer tot overleg bereid te zijn als Izetbegovic persoonlijk aan de besprekingen deelneemt. Deze weigert echter naar New York te komen uit protest tegen de voortdurende etnische zuiveringen door Serviërs. Achtergrond van deze controversen is dat beide partijen weinig heil zien in verdere besprekingen, maar de verantwoordelijkheid voor het mislukken ervan bij de ander willen leggen.

Er zijn nieuwe meldingen van gevechten tussen Kroaten en Moslims in centraal-Bosnië. Zoals bekend gaan beide bevolkingsgroepen feitelijk uit van diametraal tegengestelde concepten voor de toekomst van Bosnië-Herzegovina. Met name het feit dat de Kroaten vrijwel onmiddellijk hebben ingestemd met het voor de Moslims onaanvaardbare Vance/Owenplan heeft bij de Moslims veel irritatie gewekt. Er zijn, overigens onbevestigde, berichten dat met name islamitische vrijwilligers uit het buitenland, die aan Moslim-zijde strijden, verantwoordelijk zijn voor het uitlokken van incidenten met de Kroaten.

Overigens hebben leiders van de HVO, de belangrijkste Kroatische militie in Bosnië-Herzegovina, en van de Bosnische strijdkrachten eerder deze week de oprichting bekend gemaakt van gemengde coördinatieteams die moeten toezien op de verbetering van de betrekkingen tussen beide organisaties en er zorg voor moeten dragen dat hun inzet uitsluitend tegen de Serviërs is gericht. De bedoelde teams hebben in dat kader het recht beide partijen orders te geven. Het blijft echter onwaarschijnlijk dat zij de wrijvingen tussen beide bevolkingsgroepen zullen kunnen wegnemen. Naar verwachting zullen zich ook in de toekomst gevechten voordoen, met name in gebieden die niet direct door Serviërs bedreigd lijken.

Afgevaardigden uit Herceg-Bosna, het door de Kroaten beheerste deel van Herzegovina, hebben vorige week een bezoek gebracht aan de regionale overheden van het aangrenzende deel van Kroatië, gevestigd in Split. Bij die gelegenheid werden afspraken bekend gemaakt over economische samenwerking. Met name werd erop gewezen dat zich in de omgeving van Mostar, dat door de Bosnische Kroaten is uitgegroept tot hoofdstad van Herceg-Bosna, belangrijke militaire produktiefaciliteiten bevinden, die materieel zouden kunnen produceren voor Kroatië. Deze melding onderstreept eens te meer dat de Bosnische Kroaten streven naar nauwe betrekkingen tussen de Kroatische gebieden in Bosnië en Kroatië zelf, hoewel zij inzien dat formele aansluiting (vooralsnog) wordt verhinderd door de internationale erkenning van Bosnië-Herzegovina. Reeds nu gebruikt Herceg-Bosna dezelfde munteenheid en staatssymbolen als Kroatië. Overigens is het de vraag in hoeverre Herceg-Bosna daadwerkelijk in staat is militaire goederen te produceren ten gunste van Kroatië. De defensie-industrie van het oude Joegoslavië was sterk afhankelijk van toelevering uit andere republieken. Bovendien zijn er aanwijzingen dat de JNA bij haar terugtrekking uit Bosnië-Herzegovina belangrijke onderdelen van de produktiefaciliteiten rond Mostar heeft overgebracht naar "Joegoslavië".

Een delegatie van het Bosnisch-Servische parlement heeft vorige week een bezoek gebracht aan het Kroatisch-Servische parlement in Knin. Daarbij werd onderstreept dat de "Servische republieken" in beide landen zullen blijven streven naar intensivering van hun onderlinge betrekkingen, met inbegrip van samenwerking op militair gebied. Zelfs werd aangekondigd dat op korte termijn een refe-

rendum zal worden gehouden over de formele staatkundige vereniging van beide gebieden. Daarbij werd gezinspeeld op de mogelijkheid alle Serviërs in één staat te verenigen, hetgeen erop zou neerkomen dat de Servische gebieden in Bosnië en Kroatië zich zouden aansluiten bij "Joegoslavië".

Tegen deze achtergrond is vermeldenswaard dat Karadzic heeft gedreigd dat de Bosnische Serviërs de door hen gedomineerde gebieden zullen aansluiten bij Servië als het mandaat van UNPROFOR in Kroatië niet wordt verlengd. Deze uitspraak is opmerkelijk, omdat de situatie in Kroatië formeel losstaat van de problematiek in Bosnië-Herzegovina. De opmerking van Karadzic onderstreept eens te meer dat de Bosnische Serviërs weinig heil verwachten van de internationale vredesinspanningen en de voorkeur (blijven) geven aan aansluiting bij Servië.

Servië/Montenegro

In een interview met de Russische legerkrant "Rode Ster" heeft de CGS van de JNA, Panic, de Russische regering opgeroepen haar vredesinspanningen op de Balkan te verdubbelen. Hij verweet het Westen een partijdige, anti-Servische opstelling. Panic onderstreepte dat het bestaan van het "Joegoslavische" leger onverbreekbaar verbonden is met het lot van de Servische naties (!). In dat kader onderstreepte hij dat buitenlandse militaire interventie in Bosnië-Herzegovina zou worden beschouwd als een onaanvaardbare agressie tegen de Serviërs en de Slaven in het algemeen. De JNA zal in zo'n geval volgens Panic zijn gehele potentieel mobiliseren.

Vorige week heeft een tweetal "Joegoslavische" gevechtsvliegtuigen kortstondig het Bulgaarse luchtruim geschonden. Bulgaarse functionarissen hebben gesteld dat de schending vermoedelijk onopzettelijk was en veroorzaakt is door een navigatiefout. Het is echter denkbaar dat de "Joegoslavische" aktie een waarschuwing was voor het geval Bulgarije scherper de hand gaat houden aan de controle op de naleving van de internationale sancties tegen "Joegoslavië".

Macedonië

De Griekse regering heeft aangegeven dat zij zich niet langer zal verzetten tegen erkenning van Macedonië onder een naam waarin de term "Macedonië" voorkomt, mits dit een onderdeel vormt van een langere benaming die duidelijk maakt dat de voormalige Joegoslavische republiek geen aanspraak maakt op delen van andere landen. Bovendien zou de Macedonische regering moeten onderstrepen dat zij de rechten van alle etnische groeperingen in de republiek erkent. Zoals bekend heeft Griekenland zich tot op heden in EG-kader met succes verzet tegen erkenning onder de naam "Macedonië", onder meer omdat die aanspraak op Grieks grondgebied zou impliceren. Vermoedelijk houdt de Griekse koerswijziging verband met het streven van enkele EG-landen die momenteel lid zijn van de Veiligheidsraad om het VN-lidmaatschap van Macedonië aanvaard te krijgen, waardoor de internationale diplomatieke erkenning van dat land een feit zou zijn.

Conclusie/voorzicht

De Kroatische regering toont zich bereid tot een kortstondige verlenging van het mandaat van UNPROFOR, maar eist dat de betreffende periode zal worden gebruikt voor het maken van bindende afspraken over de verdere uitvoering van het vredesplan voor Kroatië. Hoewel de Kroatische Serviërs zich vermoedelijk bereid zullen tonen tot besprekingen met de Kroatische regering, omdat dit een vorm van erkenning inhoudt van hun status als betrokken partij in het conflict, is het vrijwel uitgesloten dat zij zullen ingaan op de eisen van de Kroaten, die neerkomen op herstel van het Kroatische gezag over de "Servische" delen van de republiek. Daarom blijft de kans bestaan dat Kroatië binnenkort alsnog een verdere verlenging van het mandaat zal afwijzen. In dit verband is van VN-zijde bevestigd dat

Kroatische eenheden zich verzamelen buiten UNPA-west, hetgeen erop kan wijzen dat ook daar een Kroatisch militair optreden overwogen wordt.

Zowel de Serviërs als de Kroaten in de diverse delen van het voormalige Joegoslavië blijven streven naar nauwere samenwerking met hun respectievelijke "moeder"republieken. Het is denkbaar dat de Serviërs in Bosnië-Herzegovina en Kroatië in de eventuele opzegging van het UNPROFOR-mandaat voor Kroatië aanleiding zullen zien om hun gebieden staatkundig te verenigen als eerste stap naar aansluiting bij Servië. Het streven van de Bosnische Kroaten naar nauwere banden met Kroatië blijft aanleiding geven tot wrijvingen met de Moslims, die ook in de toekomst zullen kunnen leiden tot gewapende botsingen. Niets wijst erop dat er een reële basis bestaat voor een voor alle partijen aanvaardbaar compromis over de politieke toekomst van Bosnië-Herzegovina.